

УЧЕБНА ПРОГРАМА

Код: **91-760** Дисциплина: **Методика за техническо изследване на документи**

Ниво : **7. Магистър** ECTS кредити: **4,5**

Обучаващо звено: Катедра „Обществен ред и сигурност“

Анотация на учебната дисциплина

Всички официални и частни документи, документи за самоличност, платежни средства и др. са изготвени върху определен тип бланка. От своя страна тя съдържа различни реквизити, част от които се явяват и т. нар. защитни елементи на документа. Като такива може да се посочат: вида, размерите и оптичните свойства на материала от който е изготвена бланката /напр. хартия, памук, теслин, поликарбонат и др./, водни знаци, изображенията на печати, щемпели, снимки, латентни изображения, използвани печатарски техники, микротекстове, мастила, подписи и др. Често пъти в разследващата и съдебната практика се налага изследване на тези реквизити с цел установяване тяхното наличие и истинност в документа. Това се постига чрез изготвянето на съдебни експертизи - „Техническо изследване на документи“. За целта е необходимо в качеството на сравнителни образци да се ползват съответните спесимени, както и специални технически средства на базата на специфични експертни знания и умения. Подобен вид експертизи могат да бъдат назначавани както в процеса на досъдебното производство, така и в рамките на съдебни процеси по наказателни, граждански, търговски и др. дела. Обекти на подобни изследвания могат да бъдат всевъзможни видове документи, като най-често това са официални документи, документи за самоличност, документи за правоспособност, дипломи и сертификати, банкноти и различни платежни средства, бандероли за акцизни стоки и пр. Типичните задачи на този вид експертизи са диагностични, свързани с установяване истинността на документа-обект, на база изследването на всеки един от защитните елементи в него, както и съпоставянето им с тези в използван за целта на експертизата спесимен. Като диагностични задачи могат да се поставят и такива, свързани с установяването на начина на изготвяне на съответния документ или на механизма за извършване на определени подправки в него. Идентификационните задачи могат да са свързани с установяване на конкретни техническите средства, с които са изпълнени определени реквизити: печати, щемпели, текстове от пишещи машини, принтери и др.

Компетентности като очаквани резултати от обучението

Знания:	Предназначението на курса е студентите да получат теоретична и практическа подготовка в областта на техническото изследване на различните видове документи.
Умения:	Стремехът е студентите да придобият знания за видовете защиты в документите, както и практически умения, свързани с изготвянето на документни изследвания с използването на специални технически средства.
Отношения и нагласи:	Предполага се възможността обучаемите да комуникират със специалисти по теоретични и практически проблеми на съдебната експертиза – „Техническо изследване на документи“.

Методи за обучение и връзки с други дисциплини

Методи на обучение: Лекции и упражнения

Предварителни изисквания: Усвояването на учебната дисциплина предполага знания на студентите по Наказателно право – обща и специална част, Наказателно-процесуално право, Криминалистика и Обща теория на съдебните експертизи.

Осигурявани дисциплини: Получените знания по "Методика за техническо изследване на документи" ще подпомогне студентите при изучаване на другите методики на отделните видове експертизи.

Проверка на знанията и уменията

Крайно оценяване: Крайното оценяване се извършва на основа показаните резултати от изготвянето на курсова задача под формата на експертиза „Техническо изследване на документ“, както и решаването на тест.

Методи и форми на оценяване: Чрез теста се проверяват знанията по всички преминати теми от курса, а чрез курсовата задача се проверява придобитите практически умение за правилно изготвяне на експертиза „Техническо изследване на документ“.

Критерии за оценяване: Изпитният тест съдържа 40 въпроса, във всеки от които има възможност само за 1 верен отговор. Съобразно броя на верните отговори студентът получава оценка по 6-степенната скала.

Компоненти и тяхната тежест в крайната оценка: Студентите изготвят курсова задача, изразяваща се в изготвянето на експертиза на документ с цел установяване на неговата истинност. Оценява се правилността на извода и спазването на методиката за този вид експертизи.

Учебни материали и ресурси за самоподготовка

Основна литература:

1. Кунчев, Й., П. Цанков, Е. Коцева и др., Съдебни експертизи – обща и особена част., „Албатрос“, 2012 г.
2. Кунчев, Й. Курс по криминалистика. Том 1. С., 2020 г.
3. Кунчев, Й. Курс по криминалистика. Том 2. С., 2021 г.
4. Холехи Й. Разпознаване на фалшиви и подправени документи. С., 2012 г.
5. Георгиев, Л. Актуални аспекти на криминалистиката. С., 2015 г.
6. Ръководство за експерти криминалисти. Втора част. С., 2016 г.
7. Георгиева, Д. Терминологичен справочник за почеркови експертизи. С., 2017 г.
8. Георгиев, Л., Д. Георгиева, Почеркови изследвания. Актуални щрихи. С., 2023 г.

Допълнителна литература:

9. Съдебни експертизи – нормативна уредба, съдебна практика. „Фенея“ 2010 г.
10. Беленски Р., Съдебни експертизи – кратък курс, второ допълнено издание „Сиела“
11. Бобев, К., Криминалистически експертизи. С., 1986 г.
12. Кунчев, Й., Ръководство за разследване. 500 въпроси и отговори. „Албатрос“, 2008 г.
13. Вакарелски, И., Криминалистика, С., 1959 г.; второ изд. - 1972 г.
14. Цеков, Ц., Криминалистика. С., 1991 г.
15. Бобев, К., Криминалистика, изд. СУ.

Речник (ключови думи)

Техническо изследване на документи, изследване на документи за самоличност, изследване на платежни средства, изследване на защити в документи, техническо изследване на подпис, видеоспектрален компаратор и др.

Съдържание на учебната дисциплина по тематични единици за редовна / задочна форма на обучение

№	Тема	Основни въпроси	Лекции	Сем. упр.	Пр. зан.	Извън аудит.	Осигуряване
1	Понятие и основи на техническото изследване на документи. Видове ТКИД	Запознаване с основните понятия по темата. Същност на техническото изследване на документи. Видове технически изследвания на документи.	1		1	4	Кабинети по Криминалистика
2	Съвременна криминалистическа техника за изследване на документи	Лупи, ретрочекове, микроскопи, видеоспектрален компаратор, източници на различни видове светлина и др.	1		2	6	Кабинети по Криминалистика
3	Използване на каталози, помощна справочна литература при експертните изследвания на документи, парични знаци и ценни книжа	Видове каталози, бази данни, справочна литература и други информационни източници, използвани при ТКИД.	1		2	6	Кабинети по Криминалистика
4	Видове защиты в документите, в паричните знаци и ценните книжа: защиты в хартията, печатарските техники и мастилата като вид защиты	Защити в хартията: материал на бланката, оптически качества, водни знаци, власинки и др. Печатарски техники: офсетов печат, висок печат, дълбок печат, ситопечат. Многообразието от мастила, използвани и като защита. Оптически вариращи елементи: кинеграми, холограми, алфаграми и пр.	2		3	10	Кабинети по Криминалистика
5	Процесуален ред и действия на вещото лице за изготвяне /осигуряване/ на различни видове сравнителни образци: от пишещи машини; принтерни устройства; щемпели и печати; документи; парични знаци и ценни книжа, спесимени	Ред и механизъм за осигуряване от страна на възложителя и на вещото лице на качествени сравнителни образци, в зависимост от вида на ТКИД: от пишещи машини, от принтерни устройства, от печати и щемпели, банкноти, спесимени на документи за самоличност и др.	1		2	6	Кабинети по Криминалистика
6	Методика за изследване на текстове, изпълнени с различни печатащи устройства (пишещи машини и принтери): извършване на неидентификационни изследвания; извършване на идентификационни изследвания Изготвяне на протокол за експертно изследване и онагледяване.	Етапи, през които протичат различните ТКИД: подготвителен, разделно изследване на обекта, разделно изследване на сравнителните образци, сравнително изследване, изводи и заключение. Изготвяне на протокол за експертизата и онагледяване към него.	1		3	8	Кабинети по Криминалистика
7	Методика на изследване на документи с цел установяване на механични и химически заличавания и добавки в съдържанието. Изготвяне на протокол за експертно изследване и онагледяване	Видове механични заличавания, средства с които се извършват и признаци характерни за подобен вид подправки. Видове химически заличавания в документи, използвани за целта вещества, признаци характерни за този вид подправки. Изготвяне на протокол за изследване и онагледяване на експертизата.	2		3	10	Кабинети по Криминалистика

8	Методика за установяване на дописвания и преправки в съдържанието на документите. Разчитане на слабовидими и невидими (обезцветени) текстове. Изготвяне на протокол за експертно изследване и онагледяване.	Установяване на дописвания и подправки в съдържанието на документи. Разчитане на заличени, невидими и слабовидими текстове. Използване на технически средства за установяване на признаци от подобен вид подправки.	1		3	8	Кабинети по Криминалистика
9	Методика за изследване на щемпели и печати: извършване на неидентификационни изследвания; извършване на идентификационни изследвания. Изготвяне на протокол за експертно изследване и онагледяване.	Общи и частни признаци на щемпелите и печатите, отразяващи се и в документите. Осигуряване на сравнителни образци при идентификационни изследвания на подобни отпечатьци. Разделно и сравнително изследване между обектите и образците. Изготвяне на протокол и онагледяване.	1		3	8	Кабинети по Криминалистика
10	Методика за изследване на български и чуждестранни документи за самоличност: установяване на подправки в документите. Изготвяне на протокол за експертно изследване и онагледяване.	Видове документи за самоличност. Видове защиты в българските лични карти, паспорти и свидетелства за правоуправление на МПС. Установяване на истинността им чрез спесимени и технически средства. Използване на онлайн международни бази-данни при изследване на чуждестранни документи.	2		3	10	Кабинети по Криминалистика
11	Методика за изследване на парични знаци и ценни книжа: установяване на подправки. Изготвяне на протокол за експертно изследване и онагледяване.	Най-често използвани защитни елементи в банкнотите на Р България, във валутите на ЕС и САЩ и в други чуждестранни банкноти. Установяване на подправки в тях с използване и без употреба на технически средства. Изготвяне на протокол за експертно изследване и онагледяване.	1		3	8	Кабинети по Криминалистика
12	Защита на експертното заключение в съдебно заседание	Депозиране на готовата експертиза в съда. Подготовка за защитата ѝ в съдебно заседание. Ред на задаване на въпроси от страните и съда и изслушване на вещото лице.	1		2	6	Кабинети по Криминалистика
Общо часове			15		30	90	

Разработили програмата: проф. д.ю.н. Йонко Димитров Кунчев, доц. д-р Людмил Руменов Георгиев

Учебната програма е приета от Съвета на катедра „Обществен ред и сигурност“ с протокол № 3/ 03.11.2023 г.

Учебната програма е утвърдена от Факултетния съвет на Юридически факултет с протокол № 5/ 05.12.2023 г. и заповед № 52/ 06.12.2023 г. на декана на факултета.